

חשיבה מילולית

בפרק זה 23 שאלות.

הזמן המוקצב הוא 20 דקות.

בפרק זה שאלות מכמה סוגים: אנלוגיות, שאלות הבנה והסקה ושאלות הנוגעות לקטע קריאה. לכל שאלה מוצעות ארבע תשובות. עליכם לבחור את התשובה המתאימה ביותר לכל שאלה, ולסמן את מספרה במקום המתאים בגיליון התשובות.

אנלוגיות (שאלות 1-6)

בכל שאלה יש זוג מילים מודגשות. מצאו את היחס בין המשמעויות של שתי המילים האלה, ובחרו מתוך התשובות המוצעות את זוג המילים שהיחס ביניהן הוא הדומה ביותר ליחס שמצאתם. שימו לב: יש חשיבות לסדר המילים בזוג.

1. פיהוק : עייפות -

- (1) תמרור : זהירות
- (2) שער שיבה : זקנה
- (3) יום הולדת : גיל
- (4) קביים : צליעה

2. "לא דובים ולא יער" : לאשר -

- (1) "לא, תודה" : להציע
- (2) "לא נורא" : לנחם
- (3) "בוז" : לשבח
- (4) "ניחא" : להסכים

3. שמאלה : מימין -

- (1) קדימה : מאחורי
- (2) מזרח : מערב
- (3) ראשון : לפני
- (4) מול : מנגד

4. חייב : חוב -

- (1) ספרן : סֶפֶר
- (2) נְשִׁיכֵר : נְשִׁכְרוֹת
- (3) כרסתן : כרס
- (4) מנוּפָּה : נפה

5. לפרז : תותח -

- (1) לגלען : פרי
- (2) למחוק : דף
- (3) לברא : אלון
- (4) לכרות : מחצב

6. מחבוא : הסתתר -

- (1) מקפצה : קפץ
- (2) משתה : שתה
- (3) ממלכה : מלך
- (4) מרבץ : רבץ

שאלות הבנה והסקה (שאלות 7-17)

7.

חוקרים חילקו נבדקים לשתי קבוצות וביקשו מהם לשחק פעמיים במשחק מחשב. חברי קבוצה א שיחקו במשחק פעמיים ברציפות, בלי שהייתה להם דרך לעקוב אחר הישגיהם במשחק. לחברי קבוצה ב, לעומת זאת, ניתנה הפסקה קצרה בין שני המשחקים, ובמהלכה נמסר להם מה היו הישגיהם במשחק הראשון. החוקרים מצאו כי בממוצע, הישגיהם של חברי קבוצה ב במשחק השתפרו יותר מהישגיהם של חברי קבוצה א, והם הסיקו כי קבלת משוב תורמת לשיפור הישגים.

איזו מן האפשרויות הבאות יכולה לשמש הסבר חלופי לתוצאות הניסוי?

- (1) אנשים נוטים להעריך שהישגיהם טובים מכפי שהם באמת, והערכה עצמית גבוהה תורמת לשיפור הישגים
- (2) הנתונים שמסרו החוקרים לנבדקים מקבוצה ב לא שיקפו את הישגיהם האמיתיים במשחק
- (3) הפסקה בין משחקים מאפשרת התרעננות ותורמת לשיפור הישגים
- (4) כאשר משחקים במשחק פעמיים, בדרך כלל ההישגים במשחק השני טובים מן ההישגים במשחק הראשון

8.

לפניכם משפט שאפשר להבינו בכמה דרכים:
"עידית צילמה טורפי זוחלים ויונקים ימיים".

איזו מהאפשרויות הבאות אינה יכולה להשתמע מהמשפט ללא מידע נוסף?

- (1) עידית צילמה בעלי חיים הניזונים מזוחלים וכן צילמה בעלי חיים שהם יונקים ימיים
- (2) עידית צילמה בעלי חיים הניזונים מזוחלים ימיים ומיונקים ימיים
- (3) עידית צילמה בעלי חיים ימיים הניזונים מזוחלים ומיונקים
- (4) עידית צילמה זוחלים הניזונים מיונקים ימיים

הוראות לשאלות 9-11:

בכל שאלה יש פסקה שחלק אחד או כמה חלקים ממנה חסרים. עליכם לבחור בתשובה המתאימה ביותר להשלמת החסר.

9. בלום הזהיר מפני הסכנה שהמשטר _____, שנועד להיות _____, סופו שיהפוך _____, _____.

- (1) הדמוקרטי / אמצעי בלבד / למטרה בפני עצמה / לרווחת הכול
- (2) הצבאי / גורם מרתיע / לשלטון פשרני / כפי שתוכנן מלכתחילה
- (3) הסוציאליסטי / מיושם בחברה כולה / לנחלת הכלל / בניגוד למתוכנן
- (4) הרודני / פתרון זמני / לפתרון קבע / למגינת ליבו של העם

10. הארכאולוגית פנינה אבן אינה _____ ההנחה כי הטקסט המקראי _____ על מאורעות היסטוריים שהתרחשו באמת. _____ שהסופר המקראי היה נאמן לסדר התרחשותם. _____ לדעתה לעשות שימוש בטקסט זה לצורך תיארוכם של ממצאים ארכאולוגיים.

- (1) חולקת על / מספר / יתרה מזאת, היא מאמינה / למרות זאת, אפשר
- (2) חולקת על / מספר / עם זאת, היא אינה מאמינה / לכן אי אפשר
- (3) מסכימה עם / אינו מספר כלל / יתרה מזאת, היא מאמינה / לכן אי אפשר
- (4) מסכימה עם / מספר / לטענתה, גם אם טעות בידה, לא סביר / לכן אפשר

11. _____ קבע השופט שעדותה של השכנה, שעולה ממנה כי הנאשם חף מפשע, היא עדות _____, לא היה הנאשם יוצא _____ בדיון.

- (1) לולא / שקר / זכאי
- (2) רק אילו / מהימנה / זכאי
- (3) לולא / שקר / חייב
- (4) רק אילו / שקר / חייב

12. לפי נתוני המשטרה, בהשוואה לשנת 2004 חלה בשנת 2005 ירידה חדה במספר הנהגים שנתפסו נוהגים במהירות מופרזת בכביש החוף. מומחי משרד התחבורה שיערו כי הסיבה לכך היא מסע פרסום נרחב שהתריע על הסכנה שבנהיגה במהירות מופרזת.

איזה מהנתונים שלהלן אינו מחליש את השערתם?

- (1) בסוף 2005 התברר כי כמה ממכמונות המהירות בכביש החוף לא פעלו כשורה במשך כמה חודשים
- (2) ב-2005 הופחת גובה הקנס המוטל על נהגים הנוהגים במהירות מופרזת
- (3) שנת 2005 הייתה גשומה במיוחד, ונהגים מקפידים לנסוע לאט בימים גשומים
- (4) ב-2005 נעשו עבודות תשתית בכביש החוף, ולכן רוב שעות היום היו בו פקקי תנועה

13. במסגרת עיסוקו בהמשגה פילוסופית של רגשות ביקש ברנארד ויליאמס לעמוד על ההבדל בין רגש האשמה לרגש הבושה. לשיטתו, כאשר מעשה שעשינו גורם לנו לחוש שתפיסת העצמי שלנו מוכתמת בכתם שהיינו רוצים למחוק – זוהי אשמה. בושה, לעומתה, "צובעת" את תפיסת העצמי כולה, ולכן כאשר אנו חשים בושה, איננו רוצים למחוק מעשה מביש אלא להיעלם, למחוק את עצמנו כליל.

מהו ההבדל המרכזי בין אשמה לבושה על פי ויליאמס?

- (1) האחת מתעוררת כתוצאה ממעשה שעשה האדם, ואילו האחרת נוצרת מעצם היות האדם מי שהוא
- (2) האחת קשורה לאופן שבו האדם תופס את עצמו, והאחרת – לאופן שבו הוא חושב שאחרים תופסים אותו
- (3) התגברות על האחת מאפשרת לאדם לחזור למצבו הקודם, ואילו התגברות על האחרת מחייבת את האדם להשתנות כליל
- (4) האחת היא הרגשה רעה של האדם בנוגע לפעולה שעשה, והאחרת – הרגשה רעה בנוגע אליו עצמו

14. סטודנט יזהה בנקל מרצה המלמדת אותו אם יראה אותה באולם ההרצאות או במסדרונות האוניברסיטה, אך ייתכן שיתקשה לזהותה במקום אחר. זאת משום שזיהוי המרצה מקרב אלפי בני האדם שהסטודנט מכיר את פניהם מתבסס במידה רבה על ההקשר שבו הוא נתקל בה בדרך כלל.

איזו מן הדוגמאות הבאות מדגימה את אותה התופעה המודגמת בפסקה?

- (1) גנן מנוסה מבחין בין מינים רבים של צמחים בקלות ויודע לנקוב בשמותיהם, אך מי שאינו עוסק בגינון לרוב אינו מצליח לזהות יותר מעשרים או שלושים מיני צמחים
- (2) פוליטיקאים שהגיעו מתחום התקשורת, ולכן הציבור הכיר אותם עוד לפני הגעתם לפוליטיקה, תופסים מקום בתודעה הציבורית מהר יותר מפוליטיקאים שהגיעו מתחומים אחרים
- (3) כשאדם פוגש ברחוב מְּקָרָה האוחזת בידו של ילד שאינו מוכר לו הוא מזהה את הילד כבנה של המְּקָרָה גם אם הילד אינו דומה לאימו כלל
- (4) בני אדם מזהים סמלים של חברות מסחריות המוצגים לפנייהם מהר יותר אם נאמר להם שאלו סמלים של חברות מסחריות, ומהר עוד יותר אם נאמר להם באיזה תחום הן פועלות

15. ממצאים חדשים מלמדים כי היכולות השכליות של דגים גבוהות לאין ערוך מששיערו בני האדם אי פעם. למשל, חוקרים אימנו דגים ממין מסוים להבחין בין פרצופי אנשים ולזהות פרצוף אחד בין 44 פרצופים דומים זה לזה, וחוקרים אחרים אימנו דגים להבחין בין יצירות מוזיקליות. במחקר שלישי נמצא כי דגים ממינים רבים מתקשרים עם בני מינם, ואף עם דגים ממינים אחרים, באמצעות קולות מסוגים שונים. ממצאים אלו מפתיעים משום שחלק המוח המאפשר לבעלי חיים אחרים לבצע משימות מורכבות כאלה אינו קיים במוחם של הדגים.

איזו מן הטענות הבאות משתמעת מן הפסקה?

- (1) בעבר לא ידעו בני האדם כיצד דגים מסוגלים לבצע משימות מורכבות, אך כיום התמונה ברורה יותר
- (2) החלק במוח הדג שאחראי לזיהוי פרצופים אינו אותו חלק שעושה זאת במוחם של בעלי חיים אחרים
- (3) אפשר לאמן כל בעל חיים להבחין בין יצירות מוזיקליות, גם אם חלק המוח המאפשר לבצע משימות מורכבות אינו קיים במוחו
- (4) היכולת השכלית הדרושה כדי לתקשר עם בעלי חיים ממינים אחרים גבוהה מזו הדרושה לזיהוי פרצופים

16.

ברחוב שמעון גרות ארבע ילדות בלבד: גלית, דפנה, מיכל ורונה. שלוש מהן תלמידות כיתה א', ואחת תלמידת כיתה ב'. ידוע כי:

- אחת הילדות חברה של שלוש הילדות האחרות, וכל אחת מן השלוש חברה רק שלה.
- מיכל וגלית אינן חברות.

הוספת איזה מן הנתונים הבאים תאפשר לקבוע בוודאות באיזו כיתה כל אחת מילדות רחוב שמעון לומדת, ומי מהן חברה של מי?

- (1) מיכל חברה של דפנה ולומדת בכיתה ב'
- (2) רונה חברה של מיכל ולומדת בכיתה א'
- (3) דפנה חברה של רונה ולומדת בכיתה ב'
- (4) גלית חברה של דפנה ולומדת בכיתה א'

17.

בספרו "מתחילים סיפור" עמוס עוז כותב על פתיחות של ספרים: "לפעמים יש בפסקת הפתיחה התקשרות חוזית סודית בין הכותב לבין הקורא מעל לראשם של הגיבורים, שאינם תופסים כי מאחורי גבם מחליפים הכותב והקורא קריצת עין משועשעת על חשבונם. אך לעיתים זה חוזה שקרי, כשהכותב חושף לעיני הקורא כל מיני סודות שמאחורי הקלעים של היצירה, והקורא הזוחח עלול ליפול בפח ולדמות לו שהוא מוזמן אל החדר האפל שמאחורי הווילון, ואינו מבחין שגם מאחורי הקלעים אינם מאחורי הקלעים כי אם מין תפאורה נוספת".

על פי המשתמע מדבריו של עוז, למה הוא מתכוון בדברו על קורא שנופל בפח?

- (1) הקורא סבור שיש בידיו מידע שאין בידי הדמויות בסיפור, אך למעשה מידע זה מטעה
- (2) הקורא סבור שהוא עד ל"התקשרות סודית" בין הכותב לדמויות, ואינו מבין שהדמויות עומדות להפר הסכם זה
- (3) הקורא חושב שהכותב והוא משתעשעים על חשבון הדמויות, בעוד שלמעשה הדמויות הן המשתעשעות על חשבון הקורא
- (4) הקורא מנסה לפענח את רמזיו של הכותב, אך נכשל בכך ומבין דברים שונים מאלו שהכותב התכוון אליהם

קטע קריאה (שאלות 18-23)

קראו בעיון את הקטע, וענו על השאלות שאחריו.

- (1) במאה השמינית החלה באימפריה המוסלמית הצעירה תסיסה דתית ותרבותית. מוסלמים רבים החלו להטיל בפומבי ספקות בקדושת הקוראן והתורה שבעל פה ואף השמיעו דברי כפירה של ממש. תסיסה זו הותירה את חותמה גם בספרות הערבית של התקופה, הן בשירה והן בפרוזה.
- (5) אומנם, צורתה של השירה לא נשתנתה שינוי של ממש: עדיין שלט בה סגנון ה"קצידה" הקדומה – אותם שירים ארוכים בחרוזים, במקצבים קבועים ובמספר הברות קבוע בכל שורה; אך בתכניה חל שינוי מהותי, ומנעמי היין, האהבה האסורה ושאר הנאות החיים תפסו את מקומם של הנושאים המסורתיים. עם זאת, לצד השירה החלה להתפתח בתקופה זו סוגה (ז'אנר) ספרותית חדשה – הפרוזה הגבוהה המחורזת. אם השירים כונו "חרוזים" (מְזוּזִים, בערבית), ונמשלו למרגליות המושחלות בחוט, הרי יצירות הפרוזה המחורזת כונו "פזורים" (מְזוּזִיר, בערבית), וגם הן נמשלו לאבני חן, אבל כאלה שאינן קבועות במחורזות. לא לחינם משמשת מטפורה אחת לשתי הסוגות הספרותיות: שתיהן דרשו מן הכותב אותו מאמץ, בררנות בבחירת המילים, חתימה למקוריות באופן הבעתו של רעיון, נדוש ככל שיהיה, ומידה של שימוש בקישוטי דיבור.
- (10) הכתבים הראשונים שחוברו בצורה סיפורית-שירית מיוחדת זו היו איגרות ומסמכים רשמיים. האימפריה המוסלמית אימצה בכך את סגנון הכתיבה שהיה נהוג בממלכת פרס. המזכירים של מלכי פרס, כנראה מתוך השקפה שכל מסמך היוצא מטעם שליט הממלכה צריך להיכתב בצורה הנאה ביותר, כראוי לשולח הנעלה, לא מצאו לנכון לכתוב בסגנון יבש וענייני, כנהוג בזמננו, אלא השתדלו לנסח את האיגרות והתעודות המלכותיות ברוב פאר ומליצה. ברבות הימים החלה האיגרת לשמש גם צורה ספרותית לשם דיון בנושאים חברתיים-דתיים, ספרותיים ובייחוד מדעיים ברחבי האימפריה המוסלמית. כשהיה סופר או מלומד נשאל שאלה בנושא כלשהו, היה עונה לשואל באיגרת. לעיתים קרובות תשובות כאלה נפוצו ברבים, ולבסוף נכתבו בצורה כזו אף מאמרים ה"משיבים" על שאלות שלא נשאלו ממש, והמילה "איגרת" נעשתה שם נרדף למאמר קצר. לעיתים איגרות מסוג זה חוברו במלואן בפרוזה הגבוהה המחורזת, אך על פי רוב שימשה זו רק בפתיחתן ובמקומות שבהם ביקש הכותב להביע התרוממות רוח.
- (15) עם הסופרים הבולטים בסוגה זו היה עבדאללה בן אלְמַקְפַע, בן המאה השמינית. הוא היה אחד הראשונים שחיברו איגרות מופתיות כאלה, אך עיקר חשיבותו בזה שהביא מיופיייה ומחוכמתה של תרבות פרס למחוזות ערב, בתרגומו ספרים בסגנון זה מפרסית לערבית תוך שמירה על איכות הפרוזה המחורזת. רק אחד מאותם ספרים הגיע לידינו, והוא הספר "כְּלִילָה וְדִמְנָה", הידוע גם בשם "משלי בְּדִפְאִי". מקורו בהודו, וממנה הובא לפרס, שם נחשב אוצר של חוכמה. זהו אוסף סיפורים, מקצתם על בעלי חיים ומקצתם על בני אדם, ולכל אחד מהם מוסר השכל לענייני ניהול השלטון או החיים בכלל. הסיפורים כולם מכונסים בסיפור מסגרת על חכם המייעץ למלך כיצד לנהוג נכונה בכל מיני מצבים. תרגומו של בן אלמקפע לספר זה נחשב עד היום אחד מחיבורי היסוד של הספרות הערבית, ומערבית הוא תורגם ללשונות רבות, מזרחיות ומערביות כאחת.
- (20)
- (25)

השאלות

18. איזו מן הטענות הבאות משתמעת מן הפסקה השנייה?

- (1) תוכנן של הקצידות לא נשתנה שינוי של ממש במרוצת השנים
- (2) מנעמי היין לא היו אחד הנושאים השגורים בקצידות שנכתבו לפני המאה השמינית
- (3) הקצידות בנות המאה השמינית היו שונות בצורתן מאלו שנכתבו לפנין
- (4) לפני המאה השמינית היו הנאות החיים נושא מרכזי בקצידות לצד הנושאים המסורתיים

19. איזו מן האפשרויות הבאות אינה מובאת בפסקה השנייה בתור מאפיין משותף לפרוזה המחורזת ולשירה?

- (1) הנושאים שבהם עסקו
- (2) השימוש בקישוטי דיבור
- (3) המאמץ הנדרש לכתיבתן
- (4) המקוריות בצורת ההבעה

20. מדוע ניסחו המזכירים של מלכי פרס את האיגרות הרשמיות "ברוב פאר ומליצה" (שורה 16)?

- (1) משום שסברו שאין זה יאה שאיגרות מטעם המלך ייכתבו בסגנון סתמי
- (2) משום שהאיגרת שימשה בין השאר לדיון בנושאים ספרותיים
- (3) משום שזו הייתה הדרך המקובלת לפנות אל מלומדים
- (4) משום שאיגרת הנשלחת למלך חייבת להיות כתובה בשפה גבוהה

21. איזו מן האפשרויות הבאות מתארת בצורה הטובה ביותר את תהליך ההתפתחות של סגנון ה"איגרת"?

- (1) סוגה ספרותית חדשה ← צורה סיפורית-שירית לכתיבת מסמכים רשמיים ← תעודה מלכותית הנכתבת ברוב פאר
- (2) מסמך רשמי הנכתב בצורה סיפורית-שירית ← צורה ספרותית המשמשת גם מלומדים להשיב על שאלות ← שם נרדף למאמר קצר
- (3) צורה ספרותית המשמשת גם מלומדים להשיב על שאלות ← שם נרדף למאמר קצר ← פרוזה גבוהה ומחורזת ששימשה להבעת התרוממות רוח
- (4) צורה ספרותית לדיון בנושאים חברתיים-דתיים ← צורה ספרותית לשם דיון בנושאים מדעיים ← צורה סיפורית-שירית מיוחדת לכתיבת מסמכים רשמיים

22. מה לא נכון לומר על עבדאללה בן אלמקפע?

- (1) הוא הגה את עלילת הסיפורים בספר "כלילה ודמנה"
- (2) הוא היה מהראשונים שכתבו מאמרים קצרים בערבית בפרוזה גבוהה ומחורזת
- (3) הוא חי בתקופה שבה תססה האימפריה המוסלמית
- (4) הוא תרם להיכרות של דוברי ערבית עם התרבות הפרסית

23. איזו מן האפשרויות הבאות היא המתאימה ביותר לשמש כותרת לקטע?

- (1) מרגליות - על מגמות בספרות הערבית לקן המאה השמינית
- (2) האיגרת - כתיבה ספרותית בשירות המלך
- (3) מפרס ועד ערב - על תרגומים מפרסית באימפריה המוסלמית
- (4) יין ואהבה אסורה - על תכנים חתרניים בספרות הערבית

עמוד ריק

חשיבה מילולית

בפרק זה 23 שאלות.
הזמן המוקצב הוא 20 דקות.

בפרק זה שאלות מכמה סוגים: אנלוגיות, שאלות הבנה והסקה ושאלות הנוגעות לקטע קריאה. לכל שאלה מוצעות ארבע תשובות. עליכם לבחור את התשובה המתאימה ביותר לכל שאלה, ולסמן את מספרה במקום המתאים בגיליון התשובות.

אנלוגיות (שאלות 1-6)

בכל שאלה יש זוג מילים מודגשות. מצאו את היחס בין המשמעויות של שתי המילים האלה, ובחרו מתוך התשובות המוצעות את זוג המילים שהיחס ביניהן הוא הדומה ביותר ליחס שמצאתם. שימו לב: יש חשיבות לסדר המילים בזוג.

1. חושך מצרים : חושך -

- (1) דממת מוות : דממה
- (2) שנת ישרים : שינה
- (3) מלחמה קרה : מלחמה
- (4) שמחת עניים : שמחה

2. השביע : נשבע -

- (1) הדיח : עזב
- (2) הקשיב : שמע
- (3) דובב : שתק
- (4) הפציר : שִׁכְנַע

3. פיר : מעלית -

- (1) צינור : מים
- (2) צינור : גומי
- (3) צינור : ברז
- (4) צינור : גינה

4. סגפן : הנאה -

- (1) צמחוני : בשר
- (2) תבוסתן : הצלחה
- (3) מאופק : רגש
- (4) אביון : כסף

5. דחף : אימפולסיבי -

- (1) ספק : סקפטי
- (2) מציאות : יאלי
- (3) מסתורין : אניגמטי
- (4) היגיון : רציונלי

6. עטוף : אופף -

- (1) אסוף : מפזר
- (2) דרוש : צריך
- (3) דחוף : ממהר
- (4) דרוך : מוכן

שאלות הבנה והסקה (שאלות 7-17)

7. תקנות משרד התחבורה מחייבות נהגים מבוגרים להיבדק בבדיקות ראייה בתדירות גבוהה: הנוהגים ברכב פרטי חייבים להיבדק בבדיקת ראייה אחת לחמש שנים אם גילם בין 70 ל-80, ואחת לשנתיים אם גילם 80 ומעלה. הנוהגים במשאית או במונית חייבים להיבדק בבדיקת ראייה אחת לחמש שנים אם גילם בין 60 ל-70, ואחת לשנתיים אם גילם 70 ומעלה.

שלושה מהנהגים הבאים הפרו בוודאות את תקנות משרד התחבורה. מי הנהג ה**נותר**?

- (1) נהג מונית בן 66 שחלפו 7 שנים מאז נבדק בבדיקת ראייה
- (2) נהג רכב פרטי בן 85 שחלפו 3 שנים מאז נבדק בבדיקת ראייה
- (3) נהג רכב פרטי בן 75 שחלפו 4 שנים מאז נבדק בבדיקת ראייה
- (4) נהג משאית בן 73 שחלפו 3 שנים מאז נבדק בבדיקת ראייה

8. שלומית טענה שכאשר מדובר בטקסט קצר, הקלדה בטלפון הנייד מהירה יותר מהקלדה במקלדת המחשב. כדי לבדוק אם טענתה נכונה עשו היא ויוסף תחרות: שלומית הקלידה טקסט קצר בטלפון שלה, ויוסף הקליד את אותו הטקסט במחשב שלו. שלומית ניצחה בתחרות, אך יוסף טען שאי אפשר להסיק מכך שטענתה נכונה, והציע בדיקה נוספת.

איזו מהבדיקות הבאות היא המתאימה ביותר להיות הבדיקה שהציע יוסף?

- (1) לבדוק אם גם בתחרות הקלדה של טקסט ארוך תנצח שלומית את יוסף
- (2) לבדוק אם גם בפעולות אחרות, כמו איתור מידע באינטרנט, הטלפון הנייד מהיר ממחשב
- (3) לבדוק אם בטלפון הנייד של יוסף אפשר להקליד טקסט מהר יותר מבטלפון הנייד של שלומית
- (4) לבדוק אם שלומית תנצח בתחרות שבה היא תקליד טקסט במחשב, ויוסף יקליד אותו בטלפון הנייד

.9

יש תרופות שבתקופה שנוטלים אותן אסור לצרוך אשכוליות. הסיבה לכך היא שבאשכוליות יש רכיבים המעכבים את פעולתו של אנזים המצוי בדופנות המעי הדק. אנזים זה מסייע בפירוק התרופות, ובכך הוא מונע מהן להצטבר בגוף בכמויות שבהן הן נעשות רעילות.

על פי הפסקה, מדוע אסור לצרוך אשכוליות בתקופה שבה נוטלים את התרופות הנזכרות בפסקה?

- (1) מכיוון שהדבר עלול לפגוע ביעילותן של התרופות
- (2) מכיוון שעיכוב פירוק התרופות עלול לגרום לפגיעה במעי הדק
- (3) מכיוון שבשילוב עם התרופות רכיבים מסוימים של האשכוליות נעשים רעילים
- (4) מכיוון שהדבר עלול להוביל להרעלה בשל ריכוז גבוה מדי של התרופות בגוף

.10

בספרו "על תנועתם של גרמי השמיים" שיצא לאור בשנת 1543 הציג האסטרונום הפולני קופרניקוס את התורה ההליוצנטרית, ולפיה השמש מצויה במרכז היקום, וכוכבי הלכת, ובהם כדור הארץ, סובבים סביבה. בסופו של דבר החליפה תורה זו את הגישה הגאוצנטרית, ולפיה השמש וכוכבי הלכת סובבים סביב כדור הארץ. לדבר הייתה משמעות פסיכולוגית עצומה, משום שהדחת כדור הארץ ממרכז היקום ערערה גם את מעמדה של הגישה האנתרופוצנטרית, ולפיה האדם ניצב במרכז הבריאה.

איזו מן הטענות הבאות עולה מן הפסקה?

- (1) רק משהתערערה התפיסה שלפיה בני האדם הם מרכז היקום יכלה תורתו של קופרניקוס להחליף את הגישה הגאוצנטרית
- (2) הגילוי שכדור הארץ אינו עומד בלב היקום הכשיר את הקרקע להתפתחות התפיסה הרואה דווקא באדם את מרכז הבריאה
- (3) גילויו של קופרניקוס הביאו להבנה שהאמונה במרכזיותו של האדם בעולם אינה מחייבת גם אמונה בכך שהשמש סובבת סביב כדור הארץ
- (4) אימוץ התורה ההליוצנטרית שפיתח קופרניקוס הוביל לירידה בחשיבות שבני אדם מייחסים לעצמם ולמקומם בעולם

.11

במאמר נכתב: "לעובדה שאדם מסוים אוהב אחד מאחיו יותר משהוא אוהב את אחיו האחרים עשויות להיות השלכות מרחיקות לכת על מרקם היחסים המשפחתי. ואולם, אין מובן לשאלה בכמה אחוזים אהבתו של אותו אדם לאח זה עולה על אהבתו לאחיו האחרים, או מהו ההפרש המדויק בין אהבות אלו. אי אפשר לחקור את המציאות הנפשית באמצעות הגישה הכמותית המדעית, כי תוכני המציאות הנפשית הם בגדר איכויות ולא כמויות, ואין איכות ניתנת לפירוק לכמויות."

מהו הרעיון המרכזי בפסקה?

- (1) אין טעם לנסות לחקור את רגש האהבה, וזאת משום שאי אפשר לכמת אותו במדויק
- (2) במציאות הנפשית המושגים "יותר" ו"פחות" הם חסרי משמעות
- (3) אמצעים כמותיים אינם מתאימים לבחינת המציאות הנפשית
- (4) אי אפשר לחקור את המציאות הנפשית בכלים המשמשים לבחינת תכנים אחרים שהם בגדר איכויות

12.

כאשר פלוני מעיד כי "מעולם לא קרא את עגנון", מובן לכול כי אין הכוונה לקריאת עגנון האדם עצמו, אלא לקריאת היצירות שחיבר. תופעה זו נקראת **מטונימיה**: התייחסות לאובייקט כלשהו לא בשמו ממש, אלא בשמו של אובייקט אחר, הקשור אליו קשר הדוק. **סינקדוכה** היא סוג של מטונימיה שבו האובייקט שנוקבים בשמו הוא חלק מן האובייקט השלם שמתכוונים אליו, או להפך.

להלן ארבע דוגמאות למטונימיה. אחת מהן היא גם דוגמה לסינקדוכה. מהי דוגמה זו?

- (1) השימוש במילה 'האולם' במשפט "המחזאית חששה מן התגובות ליצירתה החדשה, אך בתום הצגת הבכורה הריע האולם כולו"
- (2) השימוש במילה 'ידיים' במשפט "הקבלן שכר ארבעה פועלים חדשים, אך עדיין נחוצות לו עוד ידיים עובדות"
- (3) השימוש במילה 'השולחנות' במשפט "רק אתמול התקבל גדעון לעבודה במלצרות, וכבר הוא משרת את השולחנות המבוקשים ביותר במסעדה"
- (4) השימוש במילה 'דירה' במשפט "ועד הבית החליט לצבוע את חדר המדרגות ולשם כך גבה מכל דירה חמישים שקלים"

הוראות לשאלות 13-15:

בכל שאלה יש פסקה שחלק אחד או כמה חלקים ממנה חסרים. עליכם לבחור בתשובה המתאימה ביותר להשלמת החסר.

13.

עיבודו של הספר "שוקי ואני" לסרט קולנוע הציב בפני התסריטאים אתגר _____ משחשבו בתחילה: _____ מספר העמודים הרב הקשה על מלאכתם, _____ גילו שהשמטת חלקים ארוכים מן הספר _____.

- (1) גדול / לא רק ש- / גם הוקל להם כש- / תורמת לזרימת העלילה ולעיבוד הדמויות
- (2) קטן / אין ספק ש- / אולם הם / מותירה בידיהם אוסף אירועים חסר חוט מקשר
- (3) גדול / אף ש- / הם / פוגמת ברצף העלילתי ובאמינות הדמויות
- (4) קטן / אומנם / אך הם / אינה משפיעה על קו העלילה המרכזי

14.

לטענת פרופ' אבידור _____ שגורמים המתווכים בסכסוכים בין-לאומיים משתמשים באיומים או בסנקציות צבאיות, משום ש- _____ ניצול כוח כדי להשכיך שלום הוא בעייתי מבחינה מוסרית, _____ מוכיח את עצמו לאורך זמן, כמו ההסכם בין גורמיטיה לדולמניה, ש- _____.

- (1) אין זה חזון נפרץ / נוסף על העובדה ש- / לא אחת הסכם המושג באמצעים כאלה אינו / שני הצדדים נזהרים מאוד מלהפר
- (2) חזון נפרץ הוא / אף על פי ש- / כפייה כזאת דווקא מניבה לא אחת הסכם ה- / נחתם לפני שני עשורים
- (3) חזון נפרץ הוא / נוסף על העובדה שאין יסוד לטענה כי / תכופות הסכם כזה אף / שני הצדדים מפירים חדשות לבקרים
- (4) אין זה חזון נפרץ / לא זו בלבד שאין יסוד לטענה כי / אלא שהסכם המושג באמצעים כאלה אינו / שני הצדדים מפירים חדשות לבקרים

15. בתרופה זו יש אלמין, הורמון אשר _____ מרכיבים _____ פעילותם התקינה של תאים מסוימים בגוף. אצל בני האדם תאים אלה מגיבים לתרופה באמצעות הפרשת חומר ה _____ את השפעת האלמין. חומר כזה אינו מצוי בתאי גופם של בעלי חיים, ולכן התרופה _____.

- (1) גורם להיווצרותם של / החשובים ל- / מגביר / מומלצת להם במיוחד
- (2) מעודד את ייצורם של / המשבשים את / מחזק / מותרת לשימוש בבני אדם בלבד
- (3) בולם את ייצורם של / המזיקים ל- / מפיג / אסורה לשימוש בבעלי חיים
- (4) עלול לנטרל / החיוניים ל- / ממתן / עלולה להזיק להם

16. בהרצאה נאמר: "מי ששומע טקסט בשפת אימו מעבד אותו באופן אוטומטי; אין הוא מודע כלל לתהליך העיבוד. האזנה לטקסט בשפה זרה, לעומת זאת, כמוה כהתבוננות בעולם דרך זוגיות: מאזין ששליטתו בשפה גרועה מתבונן דרך זוגיות מלוכלכת, שקשה לראות בעדה; וגם כאשר הזוגיות נקייה לגמרי, נוכחותה מורגשת בכל זאת." למה הכוונה במילים "גם כאשר הזוגיות נקייה לגמרי, נוכחותה מורגשת בכל זאת"?

- (1) כאשר שליטתו של אדם בשפה זרה היא ללא רבב, קל לו להבין טקסטים בשפה זו
- (2) גם כאשר טקסט מנוסח באופן בהיר ופשוט, מי ששפת הטקסט איננה שפת אימו יתקשה לעבד אותו ולהבין
- (3) כאשר אדם מאזין לטקסט בשפה זרה, הוא מודע לתהליך העיבוד של הטקסט, גם אם שליטתו בשפה מצוינת
- (4) מאזינים מודעים לעובדה שהם מעבדים את הטקסט שהם שומעים, אפילו כאשר הטקסט הוא בשפת אימם

17. חוקר כתב: "יש התוהים מדוע חוקרי הטבע בימינו מוסיפים להתעניין בכתביו של דרווין גם מאה שנים ויותר לאחר מותו. בעבר האמנתי שהסיבה לכך היא ההשלכות החשובות של מנגנון האבולוציה שהציע, מנגנון ה'ברירה הטבעית'. ואולם, כעת אני סבור שהשלכות אלו, גם אם יש בהן כדי להסביר את השפעתו של דרווין על תפיסותיו של הציבור הרחב, הן מופשטות מכדי שיוכלו להסביר את הרלוונטיות של דרווין לעולם המדע של ימינו, עולם שבו מדענים ממעטים להפליג להכללות המתרחקות מתחום מחקרם הקונקרטי". איזו מהטענות הבאות מסכמת את השינוי בעמדותיו של הכותב?

- (1) בעבר הוא סבר שמקורה של ההתעניינות בכתביו של דרווין הוא במנגנון האבולוציה שהציע, אך כעת הוא סבור שמקורה בהכללות המופשטות הנגזרות ממנו
- (2) בעבר הוא סבר שהשלכותיו של מנגנון האבולוציה שהציע דרווין חשובות למדע, אך כעת הוא רואה בהשלכות אלו הכללות המתרחקות מעולם המדע
- (3) בעבר הוא סבר שעבודותיו של דרווין מעניינות בעיקר את המדענים, אך כעת הוא סבור שהן מעניינות בעיקר את הציבור הרחב
- (4) בעבר הוא סבר שההשלכות של מנגנון הברירה הטבעית הן הסיבה לרלוונטיות המתמשכת של דרווין למדע, אך כעת הוא סבור שלא הן הסיבה לכך

קטע קריאה (שאלות 18-23)

קראו בעיון את הקטע, וענו על השאלות שאחריו.

(1) חקר מקורות אנרגיה חלופיים מעסיק מדענים רבים בשנים האחרונות. הסיבה המרכזית לעניין במקורות כאלה היא הידלדלות מקורות האנרגיה העיקריים המשמשים אותנו כיום – נפט, גז טבעי ופחם. סיבה נוספת היא שמקורות האנרגיה הנפוצים כיום מצויים בשליטתן של מדינות מעטות בלבד, ולכן שאר מדינות העולם תלויות בהן. מלבד זאת, הפליטה המרובה של גזים בתהליך הפקת האנרגיה ממקורות אלו היא הגורם העיקרי לזיהום האוויר בעולם, ולדעת מדענים רבים היא תורמת גם להתחממות כדור הארץ – תופעה שהשפעותיה עלולות להיות הרסניות.

(5) אל מול חסרונות אלה בולטת החלופה של שימוש באנרגיית הרוח. הרוח משמשת את האדם בתור מקור אנרגיה כבר אלפי שנים, למשל בהשטת ספינות מפרש או בהנעת טחנות רוח, היא זמינה ואינה מרוכזת במדינות מסוימות. כיום הדרך הנפוצה ביותר להפקת אנרגיה מהרוח היא הפקת חשמל באמצעות שבשבות: כנפי השבשבות משתמשות בתנועה הקווית של הרוח ליצירת תנועה סיבובית, והאנרגיה של תנועה זו מומרת לאנרגיה חשמלית באמצעות מחולל (גנרטור). בשיטה זו אפשר להפיק כמות אנרגיה הגדולה פי מאתיים מזו שכל האנושות צורכת כיום – פוטנציאל השני רק לפוטנציאל של הפקת אנרגיה מהשמש. נוסף על כך, אנרגיה המופקת כך היא אנרגיה "ירוקה", כלומר תהליך הפקתה אינו מזהם את הסביבה – משהורכבו השבשבות במקומן והחל תהליך הפקת האנרגיה, שום תוצרי לוואי מזהמים אינם נפלטתם.

(10) יתרונה החשוב ביותר של הרוח כמקור אנרגיה נעוץ בדרך היווצרותה: הרוח היא תנועת אוויר הנוצרת עקב הפרשי טמפרטורות באטמוספירה – מעטפת הגזים של כדור הארץ. כאשר השמש מחממת אזור כלשהו בכדור הארץ, האוויר באזור זה מתחמם ועולה מעלה אל השכבות הגבוהות באטמוספירה, ועקב כך יורד לחץ האוויר בשכבות הנמוכות. מכיוון שהשמש מחממת אזורים מסוימים בכדור הארץ יותר מאזורים אחרים, לחץ האוויר בשכבות הנמוכות של האטמוספירה באזורים החמים נמוך יותר. כדי לחזור למצב של שוויון בין הלחצים, אוויר זורם מהאזורים הקרים אל האזורים החמים. כך, הפרשי הטמפרטורות בין אזור קו המשווה ובין אזורים הקטבים, שהשמש מחממת פחות, משפיעים על משטר הרוחות הגלובלי, ואילו הפרשים מקומיים בטמפרטורות גורמים לתנועת אוויר בקנה מידה קטן יותר. הרוח היא אפוא מקור אנרגיה שאינו מתכלה – כל עוד תחמם השמש את כדור הארץ, תוסיף גם הרוח לנשוב.

(15) להפקת חשמל מהרוח יש גם חסרונות. מכיוון שעוצמת הרוח אינה קבועה, יש תנודות בכמות האנרגיה שאפשר להפיק ממנה, ולכן אי אפשר להסתמך עליה בתור מקור אנרגיה עיקרי. לזאת יש להוסיף את העובדה שכיום עלות הפקת אנרגיה מהרוח עדיין גבוהה בהרבה מעלות הפקתה ממקורות האנרגיה הנפוצים כיום. יתר על כן, השבשבות מקימות רעש בסיבובן, ולכן הצבתן בקרבת אזורים מגורים פוגעת באיכות החיים של תושביהם. נזק סיבתי נוסף כרוך בשטח הרב שתופסות חוות השבשבות.

(20) יש הטוענים כי כמה מחסרונות אלו נובעים מבעיות שיבואו על פתרון עם התרחבות השימוש באנרגיית הרוח ועם התקדמות הטכנולוגיה. סביר שככל שהפקת אנרגיה מהרוח תיעשה פופולרית יותר, כך ירדו עלויותיה, ואשר לחוסר היציבות באספקתה – יהיה אפשר להתמודד עימה באמצעות שיפור יכולות האגירה של אנרגיה חשמלית. מיקום שבשבות ליד אזורים מגורים אינו הכרחי – אפשר להימנע מכך כבר כיום באמצעות מיקומן באזורים בלתי מיושבים, למשל בתוך ים, במרחק מה מהחוף, וכך לפתור גם את בעיית ניצול הקרקע.

השאלות

18. הנפט, הגז הטבעי והפחם נזכרים בשורה 2 בתור –

- (1) מקורות אנרגיה חלופיים למקורות האנרגיה העיקריים המשמשים אותנו כיום
- (2) מקורות אנרגיה שיכולים להחליף זה את זה
- (3) מקורות האנרגיה המצויים בשליטתן של המדינות העשירות בעולם
- (4) מקורות האנרגיה העיקריים שבהם משתמשים כיום

19. איזו מהטענות הבאות משתמעת משורות 12-14?

- (1) בתהליכי ההכנה לפעולת השבשבות מעורבת פליטה של תוצרי לוואי מזהמים
- (2) בתהליך ההפקה של רוב סוגי האנרגיה ה"ירוקה" מעורבת פליטה מועטה של תוצרי לוואי מזהמים
- (3) תהליך הפקת האנרגיה באמצעות שבשבות אינו מזהם את הסביבה, אך יש לו תוצרי לוואי
- (4) יש מעט סוגי אנרגיה "ירוקה" שבתהליך הפקתם מעורבת פליטה של תוצרי לוואי מזהמים

20. בהתייחס להשפעה על משטר הרוחות הגלובלי (שורה 21), היכן האוויר "עולה מעלה" (שורה 17)?

- (1) באזורי האטמוספירה שבהם עולה לחץ האוויר
- (2) באזורי הקטבים
- (3) בשכבות הנמוכות של כלל האטמוספירה
- (4) באזור קו המשווה

21. לשם מה מובא בפסקה השלישית ההסבר על דרך היווצרות הרוח?

- (1) כדי להסביר כיצד אפשר להפיק מהרוח כמות אנרגיה הגדולה בהרבה מזו שכל האנושות צורכת כיום
- (2) כדי להסביר מדוע הפקת חשמל באמצעות שבשבות היא הדרך הנפוצה ביותר להפקת אנרגיה מהרוח
- (3) כדי להסביר כיצד ייתכן שהרוח היא מקור אנרגיה שאינו מתכלה
- (4) כדי להסביר מדוע האנרגיה המופקת מהרוח היא אנרגיה "ירוקה"

22. איזו מהטענות הבאות **אינה** מובאת בפסקה הרביעית כחיסרון של הפקת אנרגיה מהרוח?

- (1) תנועת השבשבות יוצרת רעש
- (2) הפקת אנרגיה מהרוח יקרה מהפקתה מהמקורות הנפוצים כיום
- (3) יש הכרח להקים את השבשבות בקרבת אזורי מחיה
- (4) כמות האנרגיה המופקת מהרוח תלויה בעוצמת הרוח, המרבה להשתנות

23. מה נושא הקטע?

- (1) מקורות אנרגיה חלופיים
- (2) תהליך ההפקה של חשמל באמצעות שבשבות
- (3) הרוח כמקור אנרגיה
- (4) אנרגיה "ירוקה"

מועד אביב 2021

חשיבה מילולית - פרק ראשון

מספר השאלה	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
התשובה הנכונה	2	3	1	3	3	3	4	3	4	2	3	2	4	4	2	4	1	2	1	1	2	1	1

חשיבה מילולית - פרק שני

מספר השאלה	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
התשובה הנכונה	1	1	1	1	1	2	3	3	4	4	3	2	4	2	4	3	4	4	1	4	3	3	3